

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства
Кафедра зарубіжної літератури

Всеукраїнська наукова конференція
**«НАЦІОНАЛЬНЕ І ТРАНСНАЦІОНАЛЬНЕ
В КОНТЕКСТІ ЛІТЕРАТУРИ»**
XXII Філологічні читання пам'яті Н. С. Шрейдер

МАТЕРІАЛИ

Дніпро
2025

Кутовий А. Б.	Аспекти поетики «інонаціонального» в романі К. Ішігуро “Never Let Me Go” та його кіноінтерпретації	61
Лілова О. Є.	Дорадча місія англійської ранньотюдорівської «Інтерлюдії про праведну царицю Есфір»	64
Лімборський І. В.	Художній переклад як трансфер культурних смислів	67
Луцій С. І.	Національні та європейські традиції у прозі української діаспори 1940–1980-х років	70
Максютенко О. В.	Етюд у лілових тонах Генрі Джеймса. Рання повість письменника «Мадам де Мов»	73
Маценка С. П.	Транснаціональна перспектива сучасного німецького літературознавства і український літературний трансфер	75
Михед Т. В.	Про Миколу Гоголя і його стратегію імплементації українського коду у соціокультурний простір імперії	78
Міронова Н. М.	Італія та італійці очима англійців (на прикладі поезії Р. Браунінга та прози А. Мердок)	81
Novikova O. V.	Stylistic Features of O. Henry’s Short Stories	85
Пацан В. О.	Шляхи переосмислення античних концепцій перекладацької діяльності в ренесансній філософії перекладу	87
Пічугіна Т. Є.	Своєрідність Інтерпретації трагедії Софокла в «Електри» Гуго фон Гофманстала	91
Потніцева Т. М.	«Своє» - «чуже»: проблема етнічного та транснаціонального в романі Дженіс Кулик Кіфер «Зелена бібліотека»	94
Родний О. В.	Онтологія фотографічного образу у художньому тексті (Бруно Шульц «Цинамонові крамниці»)	97
Сидоренко О. В.	Моделі досвіду буття в чужому просторі (на прикладі творів М. Левицької та Є. Сенік)	98
Suima I. P.	The Influence of Traslation on the Perception of English Literature in Different Countries	101
Тарасенко К. В.	Культурологічний та націєтворчий потенціал сучасної української «пісні 24/02»	103
Толкачова А. В.	Роман «Едем» Станіслава Лема в контексті ніцшеанських ідей	105
Уфімцев М. В.	Ренесансне оновлення середньовічної традиції exemplum: спроба естетико-філософської експлікації екзистенційних вимірів феномену віри	107
Федоряка Л. Д.	Національне і транснаціональне кризь призму сатири Томаса Неша	112
Федько О. Ю.	Національна специфіка оприявлення «свого» простору у романі Л. Горлача «Руїна»	115
Чернокова Є. С.	Creative Nonfiction: фікціональна документальність чи фактуальна художність?	118

- у «Динамонових крамницях» пам'ять головного героя працює за принципом архіву знімків: минуле відображено, але доступне лише в окремих кадрах;
- автор передає ностальгічну атмосферу через фотографічну статичність – сцени, які здаються старими фотографіями.

Фотографічність у Шульца – це не тільки стиль, а й філософія сприйняття: світ складається з кадрів, із застиглих образів, і література здатна повернути їх до життя, як негативи, виявлені в темній кімнаті пам'яті.

Сидоренко О.В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри культурології та українознавства

Запорізького державного медико-фармацевтичного університету

МОДЕЛІ ДОСВІДУ БУТТЯ В ЧУЖОМУ ПРОСТОРІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ М. ЛЕВИЦЬКОЇ ТА Є. СЕНІК)

Тема вигнання і вигнанця є однією з найпрезентабельніших у сучасній гуманітаристиці, адже проблема міграції піднімає величезний пласт питань, дослідження яких відбувається крізь призму рефлексії різних наукових парадигм: соціологічної, економічної, психологічної, культурологічної, історичної тощо. Знайшовши своє відображення і в художньому тексті, ця тема актуалізувалася і в літературознавчих студіях. Праці Ю. Крістєвої «Самі собі чужі», Е. Саїда «Культура й імперіалізм», Т. Джадта «Пограничний народ», Х. Арендта «Ми, біженці» визначили провідні вектори наукового нарративу в осягненні цієї проблеми в світовій літературі.

Бібліотека української літератури на тему міграції почала формуватися ще наприкінці ХІХ - початку ХХ ст. з творів І. Франка, В. Стефаніка, Марка Черемшини та ін., однак, починаючи з 1990 років і по сьогодні, це явище набуло глобального характеру, зумовленого широким спектром причинних зав'язків: низький рівень життя, залежний від економічного розвитку, окупація Криму і Донбасу, повномасштабна війна.

Міграційний дискурс сучасної вітчизняної літератури поповнили твори А. Чапая «Понаїхали», В. Махна «Дім у Бейтінг Голлов», Н. Сняданко «Фрау Мюллер не налаштована платити більше», І. Роздобудько «Ранковий прибиральник» та «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю», Ірени Карпи «Добрі новини з Аральського моря», Г. Тарасюк «Янгол з України», А. Крима «Нелегалка», Н. Доляк «Гастарбайтерки» тощо.

Поява такого тематичного масиву художніх текстів відгукнулася у вітчизняному літературознавстві підвищеним інтересом до дослідження мігрантської літератури, актуалізувавши наукове осмислення цієї проблеми крізь призму найрізноманітніших аспектів. Варто відзначити роботи О. Романенко, Н. Бернадської, Н. Ханенко-Фрізен, Г. Скуртул, Т. Николюк, М. Рябченко та багатьох інших.

Кожен із науковців пропонує свої дослідницькі моделі вивчення міграції і образу мігранта, зацентровуючи увагу на різних аспектах досвіду буття в чужому просторі, у якому «горизонтальний рух новим простором одночасно доповнюється і вертикальним рухом – увиразнюються спогади, руйнуються стереотипи і здобутий досвід, змінюється досвід тощо» [3, с. 199].

Такий вертикальний рух переживають і герої творів М. Левицької «Два фургони» (2008) [1] та Є. Сенік «Країна У, або казки чужим дітям» (2016) [5], для яких мета переїзду до іншої країни слугує підтвердженням, «що людина мотивується у своїй поведінці не об'єктивними фактами дійсності як такими, а їхнім суб'єктивним заломленням, інтерпретацією у свідомості» [2, с. 49].

Для героїв роману М. Левицької трудова міграція лише ілюзорний привід змінити свій простір на чужий, у межах якого, на їх думку, вони реалізують свої мрії. Андрій та Ірина інфантильні особистості, на період перебування в Англії припадає становлення їхньої ідентичності. Ірина, попри свою позірну соціальну визначеність (вона студентка столичного університету з чіткими політичними переконаннями, про що свідчить її активна участь у Помаранчевій революції), насправді травмована невдалим сімейним досвідом батьків, витворила у своїй уяві симулякр ідеального чоловіка – образ англійського джентельмена, зустріти якого можна лише на його батьківщині. Штучний перфекціонізм в оцінці людей, культивовані моральні імперативи сформували в героїні відчуття незадоволеності своїм простором, Англія мала компенсувати невіднайдене вдома бажане.

Інфантилізм Андрія проявляється в його соціальній позиції, для нього країна і її добробут зводяться до кордонів Донбасу, прагнення змін більшістю населення країни, сприймається ним як посягання на ті «цінності», укорінені в радянській минувшині, які живлять спогадами шахтарський край. Для нього чужий простір – це символізований простір, який сприймається як ідилічний. Будучи спадковим шахтарем, герой проживає травму, викликану прірвою між реальністю, романтизованою історією батька про шахтарську минувшину часів СРСР та ідеалізованими дитячими спогадами про відвідини Шеффілда – столиці шахтарського регіону Англії і міста-побратима Донецька.

Усі сподівання героїв на віднайдення бажаного руйнуються, вони бачать інших людей, інші міста, іншу країну, аніж очікували. Англійська дійсність постає перед Іриною великою кількістю мігрантів, а замість ідеального містера Брауна пропонує шахраюватих, дріб'язкових чоловіків. Мрія Андрія про шахтарське місто-казку Шеффілд розбилася об дійсність: це депресивне місто у всьому було схоже на українські міста вугільного регіону, а його очільником був політик, який пришвидшив його занепад. Проте головні герої твору при цьому не переживають травму ні від відірваності від свого простору, ні від негативного досвіду, навпаки на перебування в чужому просторі припав унікальний досвід становлення їх ідентичності. Розв'язка твору утверджує тезу Е. Саїда про те, що: «Вигнання ґрунтується на існуванні рідної землі, любові та реальній прив'язаності до неї» [4, с. 466].

Іншу модель перебування/проживання у чужому просторі пропонує Є. Сенік у романі «Країна У, або казки чужим дітям», це, за Ю. Крістєвою, досвід залишатися інакшим, чужим у нових реаліях. На відміну від роману М. Левицької у творі Є. Сенік практично відсутній подієвий ряд, натомість оповідь становить концентрацію емоцій, переживань, аналізу знакових подій із життя Марії. Переживання травматичного досвіду «...тотальної чужості простору, в якому опинився персонаж, посилює внутрішній конфлікт, який він намагається осмислити – через внутрішній монолог...» [3, с. 201].

Прибувши до Німеччини як трудова мігрантка, Марія зацентрована на відстоюванні своєї ідентичності, особистої та національної. Це оприявлюється через ворожість і неприйняття всього тамтешнього. Героїня, боячись втратити зв'язок зі своїм простором, ніби капсулює все, що вона цінує і дорожить зі свого життя, а також ідеалізований образ України, який згодом утілюється в казкову країну У, країну, яка мала притлумити її самотність. Така поведінка лише унеможлиблює формування позитивного досвіду інкорпорованості в чужу спільноту. Усе, що мало б вабити Марію в німцях і Німеччині: достаток, впевненість, неспішність і розпланованість життя, врівноваженість людей, – вона потрактує як ваду, збіднілість душевної організації, емоційну атрофію. За час перебування в країні героїня так і не полюбила її, однак сприйняла, спробувала зрозуміти, вивчити мову, але це їй вдалося не завдяки німцям, зокрема сім'ї, у якій перебувала, скоріше всупереч, її провідниками Німеччиною стали емігранти, представники старшого покоління німців, мистецтво, яке вона обожнювала і на багатство зразків якого ця країна була багата, а також дитина, за якою доглядала, єдина, кому розповідалася казка про країну У, яка перейняла любов до цієї країни і вірила в її майбутнє.

Герої твору М. Левицької повертаються на Батьківщину, сповнені надії на майбутнє України, вони пройшли шлях дорослішання, який припав на новий етап розвитку їх країни, що вселяє оптимізм і віру в обопільне процвітання. Натомість повернення героїні Є. Сенік, для якої міграція була складним шляхом відстоювання своєї ідентичності, – це повернення із казки, це зустріч із реальністю, яку не помічала чи то не хотіла помічати, ніби весь час перебувала уві сні, від якого пробудилася. Усвідомлення Марії, що і в своїй країні вона відчувається не своєю, визначає її подальшу боротьбу за свою персональну тожсамість.

Бібліографічні посилання

1. Левицька М. Два фургони. Київ : Факт, 2008. 424 с.
2. Психологія міграції : навчальний посібник / М. М. Слюсаревський, О. Є. Блинова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград : ТОВ « Імекс ЛТД», 2013. 244 с.
3. Романенко О. Міграційний дискурс сучасної української літератури: теоретична модель і тематичні горизонти. *Studia Ukrainika Poananiensia*. 2022. Vol. X/1. P. 193-212.

4. 4.Саїд Е. Культура й імперіялізм. Київ : Критика, 2007. 608 с.
5. 5.Сенік Є. Країна У, або казки чужим дітям. Чернівці : Книги – XXI, 2016. 304 с.

Suima I. P.

*кандидат філологічних наук, доцент
кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

THE INFLUENCE OF TRANSLATION ON THE PERCEPTION OF ENGLISH LITERATURE IN DIFFERENT COUNTRIES

English literature has played a crucial role in shaping global literary traditions, cultural narratives, and philosophical thought. However, the way English literature is perceived in different countries is significantly influenced by the process of translation. The translation of literary works into various languages can either preserve the essence of the original text or alter its meaning, style, and impact, leading to diverse interpretations across cultures.

Translation acts as a bridge between languages and cultures, allowing non-English-speaking audiences to access and appreciate English literature. A well-executed translation can convey the thematic depth, stylistic nuances, and cultural context of the original work, while a poor translation may lead to misinterpretations, loss of meaning, or shifts in emphasis that change the reader's experience.

Different cultures have distinct literary traditions, values, and linguistic structures, which influence how a translated work is received. For example:

Shakespearean Drama: In some countries, Shakespeare's plays are seen as profound and philosophical, while in others, they may be adapted into folk narratives or political allegories that resonate with local audiences.

Modern English Novels: Books like George Orwell's 1984 or Jane Austen's Pride and Prejudice may carry different social and political connotations depending on the historical and cultural context of the translation.

Poetic Works: Poetry often suffers the most in translation due to its reliance on rhythm, rhyme, and wordplay. Translators must decide between maintaining literal meaning or poetic structure, which can significantly alter a poem's impact.

Translating poetry is one of the most challenging tasks in the field of translation studies. Unlike prose, poetry is deeply tied to rhythm, rhyme, imagery, and cultural nuances, making it difficult to convey the same artistic and emotional impact in another language. English poetic works, in particular, present unique difficulties due to the rich variety of styles, historical influences, and linguistic flexibility of the English language. This article explores the peculiarities of translating English poetry, the key challenges, and the strategies that can be employed to preserve the essence of the original text [1; 2].

One of the most significant challenges in translating poetry is maintaining the original rhyme scheme and rhythm. English poetry often follows metrical patterns